

v nichž lidé žijí (domácnost, manželství, rodina, obec, sídlo). Jsme sice bohatě informováni o jednotlivcích, ale velmi málo víme např. o každoročním počtu existujících manželství atd.

12. Rozdíl mezi sociologií a demografií vidím také v tom, že sociologie, studující ex professo problém „individuum a masa“, také častěji a důklaději odkrývá různé mýty a mystifikace společenského života a odstraňuje přítomné i minulé klamy. Jsou to představy, emoce, fráze, které ličí společnost jinak, než jaká ve skutečnosti je. Ale tyto mýty, mystifikace jsou nutné. Sociologie tím, že tyto mýty a mystifikace zbavuje jejich podstaty, působí na společnost rozkladně. Protože věda je kritickým myšlením, tato rozkladná činnost sociologie je logickou nutností. Naštěstí znamená sociologická demystifikace jen jakousi výměnu slabnoucí mystifikace za jinou, ne vždy lepší nebo silnější mystifikaci.

František Fajfr

Poznámka redakce:

Příspěvek dr. Fajfra publikujeme jako námět k diskusi. Redakce je si vědoma, že v některých ohledech lze hájit koncepcce zcela odlišné. K problematice se vrátíme v připravované diskusi o předmětu sociologie, která bude v časopise otiskována počínaje číslem 3/1966.

* * *

Pohled na francouzskou sociologii

V posledních letech prošla francouzská sociologie mnoha změnami. Zvětšil se počet sociologických pracovišť, z nichž mnohá překročila tradiční rámec university. To platí nejen pro Paříž, ale také pro mnoho provinčních měst, kde jsou university nebo akademie. Rozšířila se tematika studií a výzkumů, zvětšil se počet časopisů, knih a jiných forem publikací. Změnily se metody a techniky práce. Sociologie nachází – teoreticky i prakticky – své místo mezi ostatními vědami. Přitom existují stále kritické sociologie, ba dokonce takové, kteří sociologii vůbec nepovažují za vědu. Avšak sociologie proniká do praktického života, nachází tam své oprávnění a uznání. Proniká také do široké veřejnosti, v neposlední řadě zásluhou různých popularizačních edicí.

Francouzská sociologie má svá „velká“ jména, jako jsou Jean Stoezel, Georges Friedmann, Charles Bettelheim, Raymond Aron, Pierre Naville, George Gurvitch, Roger Bastide, Claude Lévi-Strauss, André Cuvillier, P. H. Chombart de Lauwe, Alain Touraine,

Alfred Sauvy a Pierre George. Kromě nich přicházejí noví lidé, dosud ve světové sociologické veřejnosti méně známí, s nimiž se však bude muset v nejbližší budoucnosti počítat jako s vážnými vědci a autory knih a časopiseckých studií.

V úvahách o francouzské sociologii je třeba počítat s tím, že francouzské pojetí sociologie, t. j. převládající pojetí, odlišuje tuto vědu příkrě od psychologie, případně od sociální psychologie. Sociologie se zabývá převážně makrostrukturami, a proto převládajícím tématem je politická sociologie, demograficko-statistické otázky, v poslední době také průmysl a práce z hlediska makrostrukturálního (např. činnost odborových organizací, vztahy mezi závody apod.). Zkoumání mikrostruktur je pokládáno za záležitost sociální psychologie (např. výzkum malých pracovních skupin v závodech). Kromě toho se často používá termínu kolektivní psychologie (psychologie collective), která zahrnuje zhruba psychické aspekty sociálních makrostruktur (např. otázky veřejného mínění, nacionalismus aj.). Toto dělení vědních disciplín má praktický důsledek pro sledování literatury. Ne všechno, co u nás vystupuje pod termínem sociologie, je ve Francii do této kategorie zahrnováno. Obvykle to znamená rozhlédnout se do větší šířky: Sociologické poznatky bývají nezřídka skryty i v pracích etnografických (etnologických), antropologických, demografických, historických či právnických.

Tradiční doménou sociologie je *pařížská universita* (Sorbonna), a to *fakulta filosofická* (Faculté des Lettres et Sciences humaines, 17, rue de la Sorbonne, Paris 5e), a *fakulta právnická* (Faculté de Droit et des Sciences économiques, 12, place de Panthéon, Paris 5e). Na těchto dvou fakultách působí většina už uvedených předních sociologů. Každý z nich však současně působí v některé výzkumné instituci, takže je zajištěno osobní spojení výuky a výzkumu. Od roku 1958 je zaveden tzv. licenciát (vysokoškolská hodnost, kterou dostává student po absolvování předepsaného studia a zkoušek) sociologie, takže tento obor lze studovat jako samostatný. Kromě toho je mnoho možností různých studijních kombinací, např. sociologie (či sociální psychologie) s ekonomikou, právem, individuální psychologií, etnologií, lingvistikou atd. Francouzský vysokoškolský systém je v tomto ohledu pružný a umožňuje přípravu studentů a postgraduátů v mezích, interdisciplinárních oborech. Sociologický licenciát lze získat studiem na filosofické fakultě. Pro praktickou potřebu zejména průmyslu, výzkumu trhu a práce je vhodná kombinace: licenciát ze sociologie s absolvováním politické a sociální ekonomie (économie politique et sociale).

Při právnické fakultě Sorbonny existuje *Demografický ústav* (Institut de Démographie, 2, rue Cujas, Paris 5e), vedený A. Sauvy, *Kriminologický ústav* (Institut de Criminologie), řízený Stefani-m, a *Ústav ekonomického a sociálního rozvoje* (Institut de Développement économique et social, 96, bd.

Raspail, Paris 6e), jehož ředitelem je F. Perroux.¹

Při filosofické fakultě Sorbonny jsou tato studijní a výzkumná pracoviště, která se zabývají aspoň částečně sociologickou problematikou:

Ústav pro hospodářské a sociální dějiny (Institut d'Histoire économique et sociale — ředitel Labrousse)

Ústav pro urbanismus (Institut d'Urbanisme — ředitel Lavedan — 3, rue Michelet, Paris 6e)

Geografický ústav (Institut de Géographie — ředitel Dresch — 191, rue St. Jacques, Paris 5e).

Všechna tato pracoviště se především zabývají přípravou materiálu k výuce v příslušných oborech.

Pařížská universita však už nemá monopolní postavení v sociologii a její vysok školské výuce. Tento vědní obor (spolu se sociální psychologií) se rozšířil do mnoha provinčních univerzit. Lze jej nalézt všude tam, kde jsou fakulty filosofické (či přesněji ve francouzském znění Faculté des Lettres et Sciences humaines); tj. v těchto městech: Aix-en-Provence (spojená universita měst Marseille, Nice a Aix), Besançon, Bordeaux, Grenoble, Lille, Lyon, Strasbourg a Toulouse. Na těchto univerzitách existují také různé, většinou malé ústavy, jež se zabývají různou sociologickou problematikou (převážně regionálního charakteru).

Univerzitní půda ztratila své monopolní postavení v sociologii a sociální psychologii také z jiného důvodu. Po druhé světové válce se vytvořila řada výzkumných pracovišť, která spadají organizačně do jiného rámce. V této souvislosti je účelné podívat se na organizaci francouzského sociologického výzkumu.

Ministerstvo národní výchovy (Ministère de l'Education Nationale) má dvě základní větve, výchovnou a výzkumnou. Kromě toho pod toto ministerstvo spadají různé vědecké i veřejné knihovny. Co se týče sociologie, plní výchovnou funkci university a speciální doškolovací instituce, o níž se zmíním později. Výzkum je soustředěn v orgánu, zvaném *Státní výbor pro vědecký výzkum* (Comité National de la Recherche scientifique, 15 rue Anatole France, Paris 7e). Tento orgán sdružuje většinu francouzského výzkumu, řízeného a financovaného státem. Má tedy spoustu různých vědních oborů a institucí. Dělí se na skupinu věd matematických, fyzikálně chemických, biologických a přírodních, a na skupinu věd o člověku (sciences humaines). Uvedu všechny podskupiny věd o člověku, protože toto třídění odráží běžně přijímaný francouzský názor na klasifikaci společenských věd. Jsou to:

- a) Antropologie, prehistorie a etnologie
- b) Geografie

c) Lingvistika, moderní jazyky a srovnávací literatura

d) Francouzská lingvistika a literatura

e) Jazyky a civilizace orientální

f) Jazyky a civilizace klasického starověku

g) Dějiny středověku

h) Dějiny současné

i) Vědy politické a právní

j) Vědy ekonomické a finanční

k) Sociologie a demografie

l) Psychologie

m) Filosofie

V oboru sociologie je hlavním studijním a výzkumným pracovištěm v rámci Státního výboru pro vědecký výzkum *Středisko sociologického výzkumu* (Centre d'Etudes sociologiques, 82, rue Cardinet, Paris 17e). Toto pracoviště má v mnoha ohledech centrální koordinační funkci, zejména v dokumentaci sociologických prací a ve vědeckovýzkumné činnosti. Jeho ředitelem je J. Stoetzel, vědeckým náměstkem P. Naville.

Toto pracoviště má v současné době asi 120 pracovníků, z části vědeckých pracovníků, z části techniků různého zaměření (pro zpracování dat, dokumentaci atd). Velká část pracovníků jsou mladí lidé, kteří jsou v ústavu připravováni pro samostatnou vědeckou práci. Účastní se řešení výzkumných úkolů. Postupně zpracovávají své disertační práce. Po skončení přípravy odcházejí obvykle na jiná pracoviště, nežádka mimo Paříž (university nebo výzkumné ústavy). Středisko pro sociologický výzkum je rozděleno do několika oddělení, z nichž každé pracuje do značné míry samostatně (např. oddělení pro volný čas — vede u nás známý J. Dumazedier, oddělení sociologie venkova — Mendras, oddělení metodologické — J. Boudon, oddělení náboženství atd). Při Středisku je také největší francouzská sociologická knihovna a dokumentace. Zejména dokumentace je velmi dobře vedena, což je vůbec příznačné pro francouzská sociologická pracoviště. Proto se u toho chvíli zastavím.

V uvedeném Středisku pracuje 1 vedoucí dokumentace a 4–5 analytiků, kteří obstarávají (s externí spoluprací) anotace asi ze 100 knih a 200–300 časopisů měsíčně. Přitom se účinně využívá informačních materiálů UNESCO. Dokumentační oddělení tu plní funkci informační jednak pro pracovníky Střediska, jednak navenek pro různé jiné instituce. Pro řadu francouzských sociologických nebo sociologii blízkých pracovišť je příznačné, že kromě studií a výzkumů plní funkci informační na základě vlastní dokumentace. Instituce na soukromé bázi dokonce sestavují informace na zakázku (např. rešerše apod.).

Středisko pro sociologický výzkum vydává časopis *Revue française de sociologie*, což je hlavní francouzské sociologické periodikum. Na tomto místě si dovoluji znovu zobecnění. Každý francouzský výzkumný ústav nebo po-

¹ Francouzský termín „institut“ znamená sice doslovně ústav (institut), ale skutečnost, kterou představuje, není totožná s naší. Pod tímto názvem se totiž skrývají často pracoviště jen o 2 lidech.

dobné pracoviště má publikační možnosti buď v časopise, který vydává (často s finanční pomocí Státního výboru pro vědecký výzkum), nebo v nějaké knižní edici. Sociologická pracoviště mají tak zhruba tento organizační profil:

dokumentace — teoretické studium — výzkum — publikace.

Publikaci výsledků výzkumu nebo teoretického studia je věnována velká pozornost a je patrná snaha dosahovat v několika stupních až široké veřejnosti.

Další významnou institucí v oboru výchovy i výzkumu je *Praktická škola pro postgraduální studium* (École Pratique des Hautes Etudes²), jež je úzce spojena se Sorbonnou. Má několik sekcí pro různé vědní obory. 6. sekce je pro vědy ekonomické a společenské. Vede ji prof. Braudel (20, rue de la Baume, Paris 8e). Tato sekce je podřízena řadě výzkumných a doškolovacích pracovišť.

Jako první uvedu *Skupinu sociální etnologie* (Groupe d'Ethnologie sociale, 11, rue du Onze Novembre, Montrouge, Seine), kterou vede Chombart de Lauwe. Tato skupina řeší teoreticky závažné i prakticky prospěšné úkoly. Zabývá se hlavně otázkami dětí, mládeže, zaměstnaných žen, funkcemi rodiny v moderní civilizaci, mezigeneračními vztahy, vztahy společenských tříd a etnických skupin a konečně obsáhlou tematikou urbanistické sociologie. Je dobře organizována a (podobně jako v jiných případech) má zavedenu dobrou dokumentaci. Pracuje zásadně na základě interdisciplinárního přístupu (týmová spolupráce sociologů, psychologů, lékařů, architektů aj.). Vydává malou a velkou knižnici (výsledky výzkumů).

Dalším důležitým pracovištěm je *Středisko evropské sociologie* (Centre de Sociologie européenne, 10, rue Monsieur-le-Prince, Paris 6e). Vede je prof. R. Aron. Pracuje ve dvou skupinách: industriální sociologie (Pierre Bourdieu) a sociologie mládeže a výchovy (T. C. Passeron). Většina výzkumných prací je vedena za mezinárodní spolupráce s možností srovnání výsledků. Protože neexistuje dlouho, nemá zatím svou vlastní publikaci.

Ostatní pracoviště 6. sekce Praktické školy pro postgraduální studium jsou užšího zaměření a budou uvedena v přehledech pracovišť podle témat.

K institucím se širším zaměřením patří také *Státní konservatoř umění a řemesel* (Conservatoire National des Arts et Métiers, 292, rue St. Martin, Paris 3e). Řídí různé ústavy, školy a musea. Vede také vysokoškolské studium, zvláště diplomovou přípravu a postgraduální školení v různých oborech. V této instituci pracuje jako studijní ředitel George Friedmann a vede *Státní ústav pro výzkum práce a profesionální orientace* (Institut National d'Etude du Travail et d'Orientation professionnelle). V rámci Konservatoře se zkoumají také otázky organizace (Institut d'Etudes supérieures des techniques de l'orga-

nisation), ekonomického a sociálního předvídání (Institut technique de Prévision économique et sociale). G. Friedmann spojuje teorii a metody vědecké práce, jež jsou obvyklé ve francouzské sociologii, s teorií a metodami americké sociologie.

V další části budu uvádět pracoviště, výzkumná témata, publikace a další informace podle jednotlivých tematických okruhů sociologie a sociální psychologie.

SOCIOLOGIE PRÁCE A PRŮMYSLU

V rámci Střediska pro sociologický výzkum se zabývá otázkami práce a průmyslu skupina vedená P. Naville. Řeší zejména makrostrukturální otázky (vztahy tříd a vrstev, vertikální mobilita aj.). Je pod vlivem marxismu. Další skupina je v rámci Praktické školy. Je to *Laboratoř průmyslové sociologie*, kterou vede Allain Touraine (Laboratoire de Sociologie industrielle, 10, rue Monsieur-le-Prince, Paris 6e). Řeší otázky sociálních hnutí, kulturní a sociální otázky industriální společnosti nebo společností v průběhu industrializace. M. Durand vede výzkum o postojích dělníků ocelářského průmyslu k modernizaci výroby. Pracuje se hlavně monografickou procedurou. Pracovníci Bourdieu a Bascon se zabývají otázkami sociální mobility. Část výzkumného úsilí je soustředěna na Latinskou Ameriku.

Aplikovaný výzkum v tomto oboru vede *Ústav společenské vědy o práci* (L'Institut de la Science sociale du Travail, rue Flérus, Paris 6e). Je řízen M. Reynaudem a podléhá ministerstvu práce. Toto organizační začlenění jej vede k řešení praktických úkolů, zejména v oblasti tzv. human relations, mzdových otázek a výchovy odborných pracovních sil. Zabývá se také otázkami sociálně politickými (včetně sociálního zabezpečení). Pod jeho dozorem vychází časopis *Revue française du Travail* (od r. 1947 — 4krát ročně).

Ústav vědy o práci při universitě v Lille (Institut de sciences du Travail, vede M. Freyria.

Středisko sociologického výzkumu při universitě v Toulouse (vede M. Ledrut) se zabývá otázkami nezaměstnanosti v oblasti jižní Francie.

Středisko pro výzkum a aplikaci poznatků o výchově kádrů (Centre d'Etudes et d'Application pour la Formation des Cadres — CEAFIC, 81, rue de Muromesnil, Paris 8e). Zabývá se otázkami zaškolování a přeškolení pracovních sil.

Středisko pro výzkum otázek lidské práce (Centre d'Etudes des Problèmes humains du Travail, 11, rue Lauriston, Paris 16e) je soukromou organizací. Zkoumá účinnost psychologických programů na výchovu pracovních sil (skupinová dynamika, případové studie). Pořádá semináře, studijní pobyty, vydává informace. Publikuje dvakrát ročně časopis *Les cahiers de CEPRO*.

² Překlad není sice jazykově přesný, avšak vystihuje skutečnou funkci této instituce.

Středisko pro výzkum sociálních vztahů v Aix-en-Provence (Centre d'Etudes des Relations Sociales) se zabývá lidskými vztahy v průmyslové práci. Vypracovalo studii o vývoji mezd ve Francii v l. 1958–62.

RŮZNÉ EKONOMICKÉ OTÁZKY ZE SOCIOLOGICKÉHO HLEDISKA

Výzkumné středisko pro spotřebu obyvatelstva (Centre d'Etudes de la Consommativité, 244, rue de Rivoli, Paris 1e) je také soukromou společností. Zabývá se rodinnými účty, životní úrovní, strukturou spotřeby a pružností poptávky.

Výzkumné středisko pro ekonomický rozvoj (Centre d'Etudes du Développement Economique, 11bis, rue Vauquelin, Paris 5e) vede srovnávací studium o životní úrovni a nákladech.

Výzkumné středisko pro dlouhodobý ekonomický vývoj (Centre d'Etudes de la Prospection économique à moyens et longs Termes, 16, rue Berthollet, Arcueil, Seine). Patří k Praktické škole (6. sekce). Zabývá se dlouhodobým plánováním a ekonomickým programováním. Má také metodologický výzkum. Studuje otázky technického vývoje ve vztahu k různým ekonomickým a sociálním faktorům. Vydává *Bulletin du CEPREL*.

Výzkumné a dokumentační středisko pro otázky spotřeby (Centre de Recherches et Documentation sur la Consommation, 30, rue d'Astorg, Paris 8e). Zabývá se otázkami služeb, nákupů předmětů dlouhodobé spotřeby (auta apod.), výdaji za kulturu a pod. Vydává revue *Consommation* (4krát ročně) a *Annales de CREDOC*.

Francouzská společnost pro výzkum trhu (Compagnie française d'Etudes de Marché, 1, av. du Parc des Expositions, Paris 15e). Zkoumá migraci, otázky výchovy lidí ve velkoměstském prostředí, poptávku apod.

Časopisy:

Revue d'Histoire économique et sociale. Vychází 3krát ročně. V jeho redakci jsou sociologové Aron, Friedmann, Bettelheim a Gurvitch. Věnuje pozornost především románským zemím.

Revue économique (6krát ročně) uveřejňuje hodně materiálů z výzkumů průmyslu, práce, organizace apod. Vydává nakladatelství Armand Collin.

Cahiers de Sociologie économique vydává Centre Universitaire v Le Havre.

Prospective (3krát ročně) vydávají Presses Universitaires de France. Zabývá se zkoumáním technických, vědních, ekonomických a sociálních příčin vývoje společnosti. Uveřejňuje materiály z výzkumů.

Cahiers d'Études des Sociétés Industrielles et de l'Automation vycházejí od r. 1963. Řídí je významní sociologové jako G. Davy, R. Aron, R. Bastide, G. Friedmann, G. Le Bras a J. Stoetzel. Věnují pozornost také socialistickým zemím.

Cahiers de Sociologie Économique (2krát ročně od r. 1960). Vydává Výzkumné středisko psychologie národů a hospodářské sociologie v Le Havru.

Économie appliquée (4krát ročně) vychází v Presses Universitaires de France. Řídí Ústav pro aplikovanou ekonomickou vědu (Institut de Science Economique Appliquée, 35 bd. des Capucines, Paris 2e). V redakční radě jsou Aron, Friedmann, Le Bras, Myrdal, Perroux, Stoetzel (m. j.) Vydává také zvláštní čísla v sériích (AB) Práce, (C) Konjunktura, (E) Matematika, (N) Kybernetika.

BINOP (4krát ročně) od r. 1945. Vydává jej Státní ústav pro výzkum práce a profesionální orientace.

Annales (6krát ročně) s podtitulem *Économie-société-civilisation*. Vychází od r. 1946 v nakladatelství A. Collin. Uveřejňuje hlavně práce z historické a srovnávací sociologie.

Economie et humanisme (6krát ročně) uveřejňuje výsledky výzkumů, statistických šetření a ekonomických rozborů. Vydává také měsíční bulletin s bohatou dokumentací.

SOCIOLOGIE VENKOVA A ZEMĚDĚLSTVÍ

Asociace pro profesionální změny v zemědělství (Association pour les Mutations professionnelles en Agriculture — AMPRA, 28, rue des Petites-Ecuries, Paris 10e) zkoumá otázky zaměstnanosti v zemědělství, přizpůsobování venkovských lidí městskému životu apod.

Středisko pro dokumentaci v otázkách venkova (Centre de Documentation rurale, 10, av. Bosquet, Paris 7e) zatím pracuje jen na dokumentaci z oboru sociologie venkova.

Výzkumné středisko pro ruralismus a zlepšení podmínek na venkově (Centre d'Etudes pour le Ruralisme et l'Aménagement des Campagnes, 22, bd de la Tour-Marbourg, Paris 7e) je soukromou organizací. Zabývá se sídelní strukturou venkova (problematika střediskových obcí), zaměstnaností v zemědělství, zlepšováním zástavby a územními úpravami venkova.

Státní výzkumné středisko pro otázky venkova (Centre National d'Etudes rurales, 42, rue de la Bruyère, Paris 9e) se zabývá otázkami venkovské mládeže, vývojovými tendencemi v zemědělství a sociálně ekonomickým prostředím venkova.

Časopisy:

Revue Etudes rurales (4krát ročně) pojednává o historii, geografii, sociologii a ekonomii venkova. Vychází od r. 1961.

Economie rurale (4krát ročně) vydává Francouzská společnost pro zemědělskou ekonomiku. Obsahuje stati a příspěvky ekonomické i sociologické.

SOCIOLOGIE MĚSTA A ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ

Výzkumná a realizační kancelář (Bureau d'Etudes et de Réalisation urbaine — BERU — 2, rue du Parc des Expositions, Paris 15e). Je založena na družstevní bázi. Zabývá se otázkami vybavení měst sociálními a kulturními zařízeními. Zkoumá také volný čas.

Studijní kancelář pro územní vybavení (Bureau d'Etudes pour l'Équipement du Terri-

toire — BEPET — 9, rue du Sentier Paris 2e). Zkoumá společenské účinky zavedení dálnice z Paříže na jih a způsob, jakým obyvatelé Paříže tráví svou dovolenou.

Výzkumné středisko pro sídelní vybavení (Centre d'Etudes des Equipements résidentiels — 5, rue St. Georges, Paris 9e) je soukromou institucí pro výzkum urbanistické sociologie a volného času.

Středisko pro výzkum společenských skupin (Centre d'Etudes des Groupes sociaux, 118, rue de la Tombe-Issoire, Paris 11e) provádí výzkumy v oboru urbanistické sociologie. Zabývá se Paříží a příměstskou oblastí (urbanistická struktura), otázkami bydlení v Paříži, Lille, Metách, Toulouse a Caen.

Výzkumné středisko pro otázky urbanistické (Centre de Recherche d'Urbanisme, Av. du Parc de Passy, Paris 16e) je podřízeno ministerstvu pro výstavbu. Má 5 skupin:

- a) Obecný urbanismus
- b) Potřeby a aspirace skupin a lidí
- c) Otázky společenského vývoje
- d) Otázky lidských činností
- e) Otázky tvorby

Ústav urbanistické sociologie (Institut de Sociologie urbaine, 66, rue de Provence, Paris 8e) je soukromou společností. Provádí výzkumy na objednávku, většinou v pařížské příměstské oblasti. Předmětem zájmu jsou především různé typy chování vzhledem k urbanistickému řešení města.

Specifické otázky územního plánování se řeší v různých institucích v provinčních městech.

SOCIOLOGIE A POLITICKÉ OTÁZKY

Na universitách se pěstuje samostatná politická věda (science politique), v jejímž rámci se řeší řada různých sociologických otázek.

Státní nadace pro politické vědy (Fondation Nationale des Sciences politiques, 27, rue St.-Guillaume, Paris 7e) se zabývá výzkumem mezinárodních vztahů, francouzského politického života, otázkami administrativy a žurnalistiky.

Politický studijní ústav při Pařížské universitě (Institut d'Etudes politiques de l'Université de Paris, 27, rue St. Guillaume, Paris 7e).

Vysoká škola novinářská (Ecole supérieure de Journalisme, 44, rue de Rennes, Paris 6e) provádí výzkumy v otázkách sociálních, demografických a ekonomických.

Politickou vědou a různými politickými otázkami se zabývá také řada institucí provinčních, většinou při universitách.

Časopisy:

L'URSS et les pays de l'Est je časopis, který přetiskuje články a vědecké informace ze Sovětského svazu a jiných východoevropských zemí. Vydává jej Státní výbor pro vědecký výzkum 4krát ročně. Stojí za ním Výzkumné středisko pro SSSR a východní země ve Štrasburku.

Revue du Droit public et de la Science politique en France et à l'Etranger je vydává-

na v Paříži vydavatelstvím Librairie Générale de Droit et de Jurisprudence. Převažuje právní hledisko.

Revue française de Science politique vychází 6krát ročně. V redakční radě jsou zastoupeni sociologové R. Aronem a J. Stoetzellem. Převažují otázky mezinárodních vztahů.

SOCIOLOGIE ROZVOJOVÝCH ZEMÍ

V posledních letech vzniklo mnoho institucí v Paříži i mimo hlavní město, které se zabývají otázkami rozvojových zemí. V popředí zájmu je Afrika. Velká pozornost se věnuje také Latinské Americe a Jihovýchodní Asii. Ve Francii studuje mnoho studentů z těchto zemí, kteří mají mnoho různých možností ke studiu v oboru společenských věd.

Středisko pro vysokoškolské studium státní správy v současné Africe a Asii (Centre de Hautes Etudes administratives sur l'Afriques et l'Asie Modernes — CHEAAM) je institucí ministerského předsedy.

Středisko dokumentační analýzy pro Černou Afriku (Centre d'Analyse documentaire pour l'Afrique Noire, 293, rue Daumesnil, Paris 12e).

Afrikánistické studijní středisko při filosofické fakultě Pařížské universitě (Centre d'Etudes africaines de la Faculté des Lettres et Sciences humaines, Université de Paris) se zabývá studiem rozvojových zemí a přípravou studentů pro africké země. Studijní obory jsou: zeměpis člověka (géographie humaine), historie, jazykověda, sociální antropologie a sociologie, politická ekonomie. Připravuje studenty na výzkum afrických zemí.

Afrikánistické studijní středisko (Centre d'Etudes africaines de la Faculté des Lettres Paris 8e) je součástí Ecole Pratique des Hautes Etudes. Má úzké vztahy k antropologii a etnologii.

Africké středisko aplikovaných humánních věd (Centre africain des Sciences humaines appliquées, Aix-en-Provence) bylo založeno v r. 1961. Je to hlavní afrikánistické pracoviště. Zabývá se výzkumy a vychovává výzkumné pracovníky pro africké země. Je pod vládní kontrolou. Předmětem výzkumů jsou různá společenská prostředí, hospodářské změny, prostředky rozvoje, otázky lidských zdrojů, společenské a kulturní změny, šíření nových názorů a myšlenek.

Náměty provedených výzkumů: Urbanizační jevy v Severní Africe — Přizpůsobování městskému životu v Alžíru — Kojenecká úmrtnost v zemích Středomoří — Přizpůsobování lidí ze Severní a Tropicke Afriky životu ve Francii — Otázky sociální komunikace v rozvojových zemích — Účast zemědělského obyvatelstva na hospodářském rozvoji aj.

Studijní středisko mediteránních společností (Centre d'Etudes des Sociétés Méditerranéennes, Aix-en-Provence) se zabývá sociologií, historií a geografii uvedených oblastí.

Severoafriké studijní středisko (Centre d'Etudes Nord-Africaines, Aix-en-Provence).

Časopisy:

Présence africaine vychází 4krát ročně. Vydává Africká kulturní společnost v Paříži. Obsahuje dobré informace o Africe.

Revue de Psychologie des Peuples vychází 4krát ročně. Je vydávána v Le Havre Studijním střediskem pro psychologii národů a ekonomickou sociologii.

Tiers-Monde vychází také 4krát ročně. Vydává jej universita v Paříži (Studijní středisko pro hospodářský a sociální vývoj).

Cahiers d'Etudes africaines — 4krát ročně. *Le Monde d'Outre-Mer Passé et Présent* je publikační kolekce.

Annuaire d'Afrique du Nord je vydáván v Aix-en-Provence.

SOCIOLOGIE VE VZTAHU K ETNOGRAFII A ANTROPOLOGII

Etnografii je už tradičně věnována velká pozornost. V Paříži je nádherné museum zvané *Musée de l'Homme*, jež je největší sbírkou etnografických dokumentů z celého světa. Etnografie je definována jako věda o fyziognomických typech (rasových typech), o psaných dokumentech, technikách a vynálezech a o společenské organizaci (tradiční způsoby života a mravy). Tato definice je napsána na velké desce u vstupu do *Musée de l'Homme*. Spojitost se sociologií je zcela zřejmá.

Při Museu člověka je vybudován *Ústav člověka* (Institut de l'homme, jež vede Claude Lévi-Strauss. Vydává časopis *L'Homme*). *Revue française d'Anthropologie* v nakladatelství Mouton et Co. Další studie se uveřejňují ve sbírce *Cahiers de l'Homme*, jež vychází od r. 1950.

Otázkami etnografickými, antropologickými a historickými se zabývá revue zvaná *Revue de Synthèse*, kterou vydává *Mezinárodní středisko pro syntézu* (Centre International de Synthèse, 12, rue Colbert, Paris).

SOCIOLOGIE MALÝCH SKUPIN A RŮZNÉ OTÁZKY SOCIÁLNĚ PSYCHOLOGICKÉ

Státní pedagogický ústav (Institut Pédagogique National, 29 et 31, rue d'Ulm, Paris 5e) vytvořil Francouzskou studijní skupinu pro sociometrii, kterou vede F. Toquelles. Zabývá se výzkumem sociometrických technik, dynamikou skupin a jejich aplikací v průmyslu, státní správě a vyučování.

Sociologií výchovy se zabývá jedna výzkumná skupina v Centre d'Etudes Sociologiques.

Národní sdružení pro rozvoj aplikovaných humanitních věd (Association Nationale pour le Développement des Sciences humaines appliquées, 2, rue Chauchat, Paris 9e) se zabývá otázkami výchovy dospělých, otázkami sociální komunikace, fungování skupin, metodami skupinové diagnózy apod.

Studijní a výzkumné středisko psychotechnické (Centre d'Etudes et de Recherche psychotechnique, 13, rue Paul Chotard, Paris 15e) je v rámci ministerstva práce. Zabývá se sociální psychologií a její aplikací v průmys-

lu. Dále zkoumá otázky zvyšování kvalifikace, přeškolení apod.

Středisko aplikované psychologie (Centre de Psychologie appliquée, 15, rue H. Heine, Paris 16e). Je to soukromá instituce, jež se zabývá problémy kvalifikace, práce, začleňování do zaměstnání apod.

Laboratoř sociální psychologie (Laboratoire de la Psychologie sociale, 18, rue de la Sorbonne, Paris 5e) je součástí filosofické fakulty na Sorbonně. Zabývá se otázkami průmyslu a aplikací matematických postupů.

SOCIOLOGIE A KRIMINOLOGIE

Mnoho francouzských universit má *kriminologické ústavy*, v nichž se pracuje metodami sociologickými a psychologickými.

Kriminologie je zastoupena v řadě právnických fakult provinčních universit, např. v Lille, Toulouse, Marseille, Strasbourgu aj.

Centre d'Etudes sociologiques v Paříži má kriminologické oddělení.

Výchovné a studijní středisko ve Vaucressonu (Centre de Formation et d'Etudes de l'Education surveillée de Vaucresson, 4 place de l'Eglise, Vaucresson, Seine-et-Oise) je podřízeno ministerstvu spravedlnosti. Má 3 výzkumné skupiny:

a) Výzkum delikvence mládeže (různé faktory, vliv alkoholismu, hromadných sdělovacích prostředků, různá společenská prostředí). Krádeže aut. b) Nápravná zařízení pro děti. Psychoterapie mladých delikventů. c) Speciální pedagogika.

Revue de Science criminelle et de Droit pénal comparé vychází čtvrtletně. Vydává ji Kriminologický ústav při Pařížské universitě v nakladatelství Sirey.

OTÁZKY VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ, HROMADNÝCH SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDKŮ. OSVĚTY APOD.

Francouzský ústav veřejného mínění (Institut Français d'Opinion Publiques, 20, rue d'Aumale, Paris 9e) je soukromá společnost, řízená prof. Stoetzelem. Kromě výzkumu veřejného mínění (např. popularita De Gaulleova, různé předvolební akce apod.) se zabývá výzkumem trhu, spotřeby, rodinnými účty, poslechem rozhlasu a televize, četbou tisku a knih, volným časem a životním stylem, osvětovými akcemi, plánováním a m. j. Vydává časopis *Sondages*, který vychází 4krát ročně. Uveřejňuje výsledky výzkumných akcí. Patří k nejlépe organizovaným a řízeným sociologickým pracovištím ve Francii.

Národní středisko pro francouzský film (Centre National du Cinéma Français, 12, rue de Lubeck, Paris 16e) provádí statistická šetření návštěvnosti kin.

Národní osvětové středisko (Centre National de Diffusion Culturelle, 19, rue du Renard, Paris 4e) je institucí ministerstva kultury. Vydává informace statistické povahy.

Dorset-Vertindex je soukromá společnost, která se zabývá statistickými šetřeními spotřeby, volného času, nákupních zvyklostí, četby apod.